

Remissvar
Utbildningsdepartementet

Dnr
U2025/00740

Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26)

Sveriges Lärare har inbjudits att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss. Förbundet yttrar sig i första hand kring de delar av utredningen som har konsekvenser för förbundets medlemmar.

Övergripande synpunkter (i urval)

- Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om att informera vid tillfällen som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan (6.3.1)
- Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om att informera om studieresultat, framgångar och utvecklingsbehov (6.3.2)
- Sveriges Lärare välkomnar med vissa förbehåll bedömningen om att Skolverket ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för ändamålsenlig undervisningsnära dokumentation. (6.3.4)
- Sveriges Lärare välkomnar med vissa förbehåll bedömningen om systematiskt kvalitetsarbete. Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten bör aktivt verka för att det systematiska kvalitetsarbetet inte skapar onödig dokumentation eller dubbel- och överdokumentation för förskollärare och lärare. (6.8)
- Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om att lärares och förskollärares undervisningsuppdrag ska regleras i skollagen. (8.2.1)
- Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om att tiden för lärares undervisningsuppdrag ska viktas med hänsyn till olika förutsättningar som elevgruppers storlekar, elevers behov stöd etc. (8.2.2)
- Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om en högsta omfattning av lärares undervisningstid. (8.2.3)
- Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om tid för planering och uppföljning av undervisningen. (8.2.4)
- Sveriges Lärare välkomnar förslaget om minsta tid för planering och uppföljning för lärare i fritidshem. (8.2.7)
- Sverige Lärare välkomnar förslaget om minsta tid för planering och uppföljning för förskollärare i förskolan. (8.2.8)

Sveriges Lärares synpunkter och medskick

Förslag om att informera vid tillfällen som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan (6.3.1)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget som innebär att ordet ”fortlöpande” tas bort från 3 kap. 3 § i skollagen. Vårdnadshavare för ett barn i förskolan samt eleven och elevens vårdnadshavare ska, enligt förslaget, informeras om barnets/elevens utveckling *vid tillfällen som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan*. Den föreslagna ändringen ska omfatta förskolan, förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.

Utredningen föreslår även ändringar i läroplanerna. Formuleringen *Läraren ska med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov* ändras till *Läraren ska samverka med föräldrarna och vid tillfällen som bestäms av skolan informera dem om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling*.

Sveriges Lärare välkomnar förslagen. Förbundet anser att förslagen har potential att förändra den praxis som finns på många skolor idag. Att delge information om barns och elevers utveckling har alltid varit och kommer alltid att vara en väsentlig del av skolans arbete. Mängden information och antalet informationstillfällen har emellertid blivit mycket arbetsbelastande. Lärare ägnar allt för mycket av sin värdefulla arbetstid åt onödig och slentrianmässig informationsöverföring. Administrationen genererar både dubbeldokumentation och överdokumentation, vilket är oacceptabelt.

Förslag om att informera om studieresultat, framgångar och utvecklingsbehov (6.3.2)

Sveriges Lärare tillstyrker förslagen. Formuleringen *Läraren ska med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov* i läroplanerna för grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan ändras till att *Läraren ska informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov*.

Formuleringen *Läraren ska fortlöpande ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna* i läroplanerna för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ändras till att *Läraren ska ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna*. Liknande förslag på ändringar föreslås även i läroplanen för vuxenutbildning.

Förslagen bedöms tillsammans med de övriga förslagen i 6.3 ha potential att förändra rådande skolpraxis på ett önskvärt sätt.

Förslag om samtal om barnets utveckling i förskolan (6.3.3)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget. Ändringen innebär att ordet ”fortlöpande” tas bort i 8 kap. 11 § skollagen ändras. Liknande justeringar förslås även i förskolans läroplan. Formuleringen *Arbetslaget ska fortlöpande föra samtal med barns vårdnadshavare om trivsel, utveckling och lärande* ska ändras till *Arbetslaget ska föra samtal med barns vårdnadshavare om barnets trivsel, utveckling och lärande*.

Förbundet anser att förslaget till ändring tillsammans med utredningens andra justeringar i skollag och läroplan kan påverka både rutiner och kultur på ett sätt som minskar den administration som förekommer i förskolan.

Bedömning om uppdrag om riktlinjer för ändamålsenlig undervisningsnära dokumentation (6.3.4)

Sveriges Lärare välkomnar med vissa förbehåll utredningens bedömning som innebär att Skolverket ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för ändamålsenlig undervisningsnära dokumentation. Den undervisningsnära dokumentationen som i sammanhanget åsyftas omfattar givetvis inte sådant som resultaten från kartläggningsverktyg, nationella prov, betyg etc. För sådan dokumentation finns som regel redan väl fungerande rutiner och system.

Förbundet vill understryka betydelsen av att riktlinjerna får ordentlig styrkraft. De allmänna råd som Skolverket tar fram kan ofta ge god vägledning för både lärare och rektorer, men styrkraften i de allmänna råden måste dock ifrågasättas. Allmänna råd får inte sällan en status som om de vore ”tips och råd” snarare än en normerande uttolkning av styrdokumentens innebörd. Den enskilda läraren måste få använda sitt professionella omdöme när man avgör vad som är ändamålsenlig undervisningsnära dokumentation. Det innebär att lärare ska ges utrymme att göra lite olika. Dokumentationen är oftast sådant material som den enskilde läraren själv har som utgångspunkt för sin egen uppföljning och vidareutveckling av undervisningen.

Undervisningsnära dokumentation är som regel inte en arbetsuppgift av kollektiv karaktär. Att standardisera sådan dokumentation leder därmed ofta till både överdokumentation och dubbel-dokumentation. Riktlinjerna måste mot den bakgrunden vara skarpt formulerade och inte präglas av oklarheter. Riktlinjerna bör skapa ett professionellt friutrymme för läraren. Skarpa gränsdragningar gällande ansvarsfördelning med avseende på den professionella rollfördelningen mellan lärare, rektor med mera måste klargöras i riktlinjerna. Rektorer och huvudmän ska inte ges möjlighet att detaljstyra den undervisningsnära dokumentationen.

Förslag om att minska antalet utvecklingssamtal till minst ett per läsår (6.4.1)

Sveriges Lärare välkomnar förslaget. Utredningen föreslår att utvecklingssamtal i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska äga rum minst en gång per läsår. De nuvarande bestämmelserna gällande förskolan och förskoleklassen kommer inte att ändras.

Förbundet anser att förslaget är välavvägt. I den mån lärare utifrån sin professionella bedömning anser att ett möte med enskilda elever och vårdnadshavare är nödvändigt finns där fortfarande möjlighet till detta.

Förslag om att förtydliga syftet med de skriftliga utvecklingsplanerna (6.5.1)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget. Den skriftliga individuella utvecklingsplanen ska byta namn till skriftlig kunskapsutvecklingsplan. Innehållet i planen ska koncentreras till kunskapsutveckling. Möjligheten att även föra in omdömen om elevens utveckling i övrigt i planen tas bort. De föreslagna ändringarna gäller för samtliga skolformer med krav på skriftliga utvecklingsplaner, det vill säga grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan.

Bedömning om att ta bort regleringen av ”extra anpassningar” (6.6.1)

Sveriges Lärare välkomnar utredningens bedömning om att regleringen av stöd i form av ”extra anpassningar” bör tas bort ur skollagen. Stödinsatser som ges inom ramen för den ordinarie undervisningen kan benämnas ”stöd”. Stödinsatser bör beslutas och genomföras efter samverkan mellan olika yrkeskategorier. Förbundet vill dock betona att stödet även fortsatt måste

kunna ges inom den ordinarie undervisningen när det är mest ändamålsenligt. Vi välkomnar att samråd med specialpedagogisk kompetens föreslås, men vill understryka att detta förutsätter faktisk tillgång till rätt kompetens. Regelverket bör främja tidiga insatser utan att öka lärarnas administrativa börda.

Sveriges Lärare återkommer med mer utförliga synpunkter på området i vårt yttrande över elevhälsoutredningen (SOU 2025:44).

Förslag om att användningen av digitala system och verktyg i skolväsendet ska utredas (6.7)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om att användningen av digitala system för information och dokumentation ska utredas i särskild ordning. Den digitala utvecklingen har inte enbart påverkat skolväsendet positivt. Digitala plattformar har bidragit till överdokumentation, dubbeldokumentation, standardisering och stelbent ”matrisifiering”. Lärares arbetsbelastning har ökat som en konsekvens av detta. Digitaliseringen har även kringskurit lärares professionella handlingsutrymme. Förbundet anser att de fyra områden som bör undersökas i en särskild utredning verkar rimliga. Det kan inte nog understrykas att de föreslagna riktlinjerna för ändamålsenlig dokumentation måste beaktas i denna kontext. Riktlinjerna för ändamålsenlig undervisningsnära dokumentation måste forma de digitala systemen och värna lärares professionella handlingsutrymme samt deras kärnuppdrag. Systemen ska genomgående utgå från lärares reella professionella behov.

Bedömning om systematiskt kvalitetsarbete (6.8)

Sveriges Lärare välkomnar med vissa förbehåll utredningens bedömning. Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten bör aktivt verka för att information om, och stöd för, arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet inte skapar onödig dokumentation eller dubbel- och överdokumentation för verksamhetsnära personal som förskollärare och lärare. Systematiskt kvalitetsarbete har en mycket vid innebörd och innefattar delvis sådant som väcker negativa konnotationer hos vissa av våra medlemmar. Begreppet systematiskt kvalitetsarbete skulle behöva ges en snävare mer precis definition. Inte sällan ges det systematiska kvalitetsarbetet prioritet framför lärares kärnuppdrag. I det uppdrag som utredningen vill ge till Skolmyndigheterna borde man även belysa nämnda problematik.

Personalens ansvar för att uppmärksamma och hantera kränkande behandling ska tydliggöras (7.4.1)

Sveriges Lärare tillstyrker utredningens förslag. Förslaget innebär att personalens ansvar för att aktivt motverka kränkande behandling inom utbildningen enligt 1 kap. 5 § i skollagen flyttas till en ny bestämmelse i 6 kap. skollagen. Bestämmelsen omformuleras med syftet att förtydliga att ansvaret innefattar att uppmärksamma och agera för att hantera alla former av kränkande behandling.

Anmälnings- utrednings- och åtgärdsskyldigheten ska begränsas till sådan kränkande behandling som är allvarlig eller upprepad (7.4.2)

Sveriges lärare tillstyrker förslagen till ändring av 6 kap 10 § i skollagen med reservation för informationsskyldigheten vid misstänkt kränkande behandling utförd av personal. Sveriges Lärare anser att detta bör utredas vidare.

Utredning föreslår att bestämmelserna om åtgärder mot kränkande behandling behöver ses över och samordnas med övriga regler i skollagen (7.5.1) samt att samordning av regelverken som styr kränkande behandling respektive diskriminering behöver utredas vidare.

Sveriges Lärare anser att det även i denna del hade behövts ytterligare definition och utredning av begreppet kränkande behandling. Det är självklart att barn eller elever inte ska utsättas av kränkningar av personal, å andra sidan finns det otydlighet kring begreppet kränkande behandling. Personal i skolan har ett ansvar att agera vid kränkningar, att upprätthålla trygghet och studiero och där även vardagliga tillsägelser eller ingripanden kan upplevas av ett barn eller elev som en kränkning. Det är därför bra att det blir tydligt att utgångspunkten är att det är allvarliga eller upprepade kränkningar som aktualiserar information till rektorn. Sveriges Lärare anser dock att det riskerar att bli en otydlighet och leda till önskad administration när det gällande kännedom om att en elev anser sig kränkt av annan personal alltid ska aktualisera samma informationsskyldighet. En konkret farhåga är att ett och samma händelseförlopp å ena sidan kan bevitnas av personal som inte bedömer kollegans agerande som kränkande behandling, men å andra sidan om elever i efterhand berättar sin version av händelseförloppet och att personal därigenom fått kännedom ett händelseförlopp där eleven anser sig utsatt för kränkande behandling och aktualiserar informationsskyldigheten.

Kravet på samband med verksamheten ändras till i verksamheten (7.4.3)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget. Skyldigheten att informera, anmäla, utreda och åtgärda fall av kränkande behandling gäller om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i verksamheten.

Bestämmelserna om åtgärder mot kränkande behandling behöver ses över och samordnas med övriga regler i skollagen (7.5.1)

Sveriges Lärare välkomnar bedömningen. En sådan samordning har potential att underlätta arbetet och minska riskerna för dubbelarbete och dubbeldokumentation.

Möjligheten att samordna det regelverk som styr arbetet mot kränkande behandling och det som styr arbetet mot diskriminering behöver utredas vidare (7.5.2)

Sveriges Lärare välkomnar bedömningen att regelverken som styr arbetet mot kränkande behandling och arbetet mot diskriminering behöver samordnas för att frigöra tid för förskollärares och lärares undervisningsuppdrag.

Möjligheten för barn och elever att få skadestånd och barn- och elevombudets roll bör följas upp och utredas vidare (7.5.3)

Sveriges Lärare delar utredningens bedömning och tillstyrker utredningens förslag att Barn- och elevombudets roll samt möjligheterna att få skadestånd om någon i personalen åsidosätter bestämmelserna om kränkande behandling i 6 kap. skollagen behöver utredas vidare.

Förslag om att lärares och förskollärares undervisningsuppdrag regleras (8.2.1)

Sveriges Lärare tillstyrker utredningens förslag. Lärares och förskollärares undervisningsuppdrag ska definieras i skollagen. I undervisningsuppdraget ingår undervisning samt planering och uppföljning av undervisningen. För förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan föreslår utredningen

att regeringen ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om omfattningen av tiden för undervisningsuppdraget.

För förskolan, fritidshemmet och kommunal vuxenutbildning ges regeringen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om den minsta omfattningen av tiden för planering och uppföljning av undervisningen.

I en ny förordning definieras undervisningstid som den tid som lärare och förskollärare lägger på att genomföra undervisningen. Tid för undervisningsuppdraget definieras i samma förordning som den tid som lärare och förskollärare lägger på att planera, genomföra och följa upp undervisningen.

Tiden för lärares undervisningsuppdrag ska viktas med hänsyn till olika förutsättningar (8.2.2)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget. Vid bedömningen av omfattningen av tiden för en lärares undervisningsuppdrag i förskoleklass, grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning ska hänsyn tas till:

- elevgruppernas storlek,
- antalet elever som läraren regelbundet möter i undervisningen,
- antal elever i behov av särskilt stöd, samt
- andra omständigheter av betydelse för elever eller lärare.

Förbundet anser att förslaget vilar på en viktig fundamental insikt om betydelsen av att ramfaktorer dimensioneras till varandra. Sveriges Lärare ser även nödvändigheten av vårt fackliga arbete ute på skolorna. Det är viktigt att rektor i samverkan med våra lokala ombud hittar bra rutiner och principer i detta arbete. Arbetet med att vikta ramfaktorer måste präglas av transparens och delaktighet för att nå legitimitet. Vår bedömning är att viktningen kommer att kunna spela en väsentlig roll i det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Förslag om högsta omfattning av lärares undervisningstid (8.2.3)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om en högsta omfattning av lärares undervisningstid. Förbundet anser att de spann som utredningen föreslår är högst rimliga. Utredningen föreslår att en lärare vid heltidstjänstgöring ska ha en undervisningstid under ett läsår som *högst* får vara inom intervallet

1. 550–650 timmar för lärare i förskoleklass, årskurserna 1–6 i grundskolan, anpassade grundskolan och sameskolan, samt årskurserna 1–7 i specialskolan,
2. 500–600 timmar för lärare i årskurserna 7–9 i grundskolan och anpassade grundskolan samt årskurserna 8–10 i specialskolan,
3. 450–550 timmar för lärare i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan, förutom för lärare som undervisar i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad profil, samt
4. 450–650 timmar för lärare i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan som undervisar i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad profil.

Förbundet har analyserat intervallen ovan i förhållande till våra longitudinella studier av lärares undervisningstid och finner att förslagen kommer att leda till betydande förbättringar för lärare

inom samtliga skolformer. Våra undersökningar visar ett tydligt samband mellan hög arbetsbelastning och antalet undervisningstimmar. Förbundets analyser visar även att intervallen möter de olika skolformernas förutsättningar. Lärares professionella behov varierar dock inte bara mellan skolformer. Skiftande behov är även beroende av ämnenas karaktär. Med de identifierade tidsintervallen möjliggörs en viss differentiering som nödvändiggörs av sådant som genomförandet av nationella prov, omfattande rättningsarbete med mera. Exakt hur tiden ska fördelas avgörs således med hänsyn till specifika lokala behov. Förslaget skapar alltså viss flexibilitet samtidigt som regleringen fastställer ett maxtak för lärares undervisningstid.

De skolformer som omfattas av en timplan har stora fördelar när man dimensionerar tid för undervisning. Den garanterade undervisningstiden i gymnasieskolan har en helt annan och synnerligen misslyckad konstruktion. Problemen med den garanterade undervisningstiden som system har kontinuerligt uppmärksammats i åtskilliga utvärderingar och rapporter under lång tid. Redan i Skolverkets utvärdering från 2002 konstaterar myndigheten att fördelningen av undervisningstid är schablonmässig i förhållande till poängantalet. I Skolverkets rapport från 2015 framgår att rektorer inte vet om eleverna har fått sin garanterade undervisningstid eller ej. I Skolinspektionens rapport från 2018 konstaterar man att arbetet med att säkerställa att alla elever får sin garanterade undervisningstid inte fungerar.

Sveriges Lärares egna rapporter visar samma resultat och bekräftar bilden av ett sällsynt dysfunktionellt system. I samband med införandet av en reglerad undervisningstid vore det därför önskvärt att låta införa en timplan i gymnasieskolan. Regeringen bör skyndsamt tillsätta en sådan utredning. En timplan blir ett viktigt verktyg för att dimensionera mängden undervisningstid. Ramfaktorernas dimensionering och reglering måste harmoniera.

Förslag om tid för planering och uppföljning av undervisningen (8.2.4)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om en viss mängd tid för planering och uppföljning per undervisningstimme. Förbundet välkomnar att tiden för planering och uppföljning differentieras och dimensioneras med hänsyn till lärare inom olika skolformer. Vid bedömningen av omfattningen av tiden för planering och uppföljning ska hänsyn även tas till de faktorer som anges i 8.2.2.

För planering och uppföljning av undervisningen föreslår utredningen att det för lärare i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning som huvudregel avsätts tid som *minst* motsvarar undervisningstiden. Med andra ord ges läraren en timme för planering och uppföljning per undervisningstimme.

För lärare i årskurs 7–9 i grundskolan, årskurs 8–10 i specialskolan, anpassade gymnasieskolan, och inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska det utöver huvudregeln avsättas ytterligare *minst* 10 procent av undervisningstiden för planering och uppföljning av undervisningen.

För lärare i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska det utöver huvudregeln avsättas ytterligare *minst* 20 procent av undervisningstiden för planering och uppföljning av undervisningen.

Sveriges Lärare har via våra longitudinella studier fått en mer gedigen bild av vilken mängd tid till för- och efterarbete som lärare har idag. Studierna ger oss även en god bild av vilken mängd tid lärare efterfrågar för sitt för- och efterarbete. De allra flesta lärare har alldeles för lite tid. Mängden tid som lärare vill ha varierar något mellan lärare inom olika skolformer. Utredningen

lyckas på ett föredömligt sätt spegla variationen i efterfrågan. En överväldigande majoritet av lärarna får oavsett skolform stora förbättringar om utredningens förslag blir verklighet.

Sveriges Lärare vill i sammanhanget med enfaset betona nödvändigheten av att reglera både undervisningstiden och tiden till planering och uppföljning. Det kan inte heller nog betonas att tiden för planering och uppföljning ska vara knuten till den individuella läraren. Möten av övergripande kollektiv karaktär och som inte är knutna till lärarens undervisning i snäv mening, ska inte ingå i regleringen.¹ Vid en internationell utblick ser vi att länder som inte inser betydelsen av att dimensionera och reglera nämnda ramfaktorer i förhållande till varandra, löper stora risker att försvåra lärares kärnuppdrag. I Finland ser vi exempel på att man reglerat undervisningstiden men att tiden för planering och uppföljning inte fått den rigorösa reglering som krävs för att värna kärnuppdraget. Om man väljer att enbart reglera undervisningstiden riskerar tiden till för- och efterarbete att minska drastiskt. Arbetsgivaren kommer att ha starka incitament att lägga beslag på den tid som frigörs vid införandet av ett maxtak. Utredningen visar på en djup förståelse av att lektionerna (undervisningstiden) förutsätter en reglerad väldimensionerad mängd tid för planering och uppföljning.

Sveriges Lärare vill uppmärksamma regeringen på de omständigheter som är skolformsspecifika för vuxenutbildningen. Vid viktningen av mängden tid för planering och uppföljning lärare inom vuxenutbildningen bör man i förordning och stödmaterial, i den del som omfattar vuxenutbildningen, överväga att explicit nämna viktiga faktorer som exempelvis kontinuerlig antagning, blandade elevgrupper etc. Dessa medför behov av mer tid för planering och uppföljning.

Förslag om minsta tid för planering och uppföljning för lärare i fritidshem och lärare i förskola (8.2.7 och 8.2.8)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om att avsätta tid för planering och uppföljning, men anser att fem timmar per vecka är för lite. Förbundet föreslår i stället en miniminivå på åtta timmar per vecka för lärare i förskola och fritidshem, vilket bättre speglar uppdragets komplexitet. Förbundet är positivt till att tidens omfattning föreslås anpassas efter faktorer som gruppstorlek, lärartäthet och barns behov.

Förbundet föreslår nedan fyra tydliggöranden i förordningen samt att Skolverket får i uppdrag att ta fram ett stödmaterial.

Förskola och fritidshem: läraren ska själv förfoga över planeringstiden

Förbundet vill att det tydligt anges i förordningen att planeringstiden är individuell och att den inte ska användas för exempelvis arbetslagsmöten. Läraren ska själv kunna bestämma över tiden och vid behov samarbeta med kollegor.

Förskola och fritidshem: planeringstiden ska kunna förläggas enskilt och avskilt

Lärare ska ha möjlighet att arbeta ostört med sin planering. Förskolor och fritidshem saknar ofta sådana utrymmen, och huvudmän bör därför erbjuda lämpliga arbetsplatser eller möjlighet till distansarbete under planeringstiden.

¹ Planering och uppföljning i verksamhet med tvåläraresystem implicerar att två lärare tillsammans planerar och följer upp sin undervisning. Nämnda system kräver inte mindre tid till planering och fölning. Ofta har man ett ännu större behov av nämnda tid. Lärarna som arbetar i tvåläraresystem ska alltså individuellt ges lika mycket tid för sin planering och uppföljning som lärare som arbetar enskilt, även om de nyttjar denna tid när de planerar tillsammans.

Fritidshem: formuleringen om fem timmar bör förtydligas

För att undvika oklarheter bör det stå att tiden gäller ”för planerad undervisning i fritidshemmet i anslutning till skoldagar.” Begreppet ”heltidstjänstgöring” är otydligt eftersom många arbetar deltid men undervisar varje eftermiddag. Planeringstiden bör då behållas. Justering bör däremot ske vid frånvaro eller om läraren endast undervisar vissa dagar i fritidshemmet.

Fritidshem: planeringstid relateras till omfattningen av undervisningsuppdraget

Planeringstiden bör stå i relation till lärarens faktiska uppdrag. Exempelvis kan lärare i fritidshem ofta ansvara för rastverksamhet, temabaserad undervisning eller andra pedagogiska inslag. Även under lov krävs mer planeringstid. Därför bör formuleringen ”omfattningen av undervisningsuppdraget” läggas till som ytterligare en faktor att beakta i förordningen.

Ett stödmaterial för tillämpningen av förordningen bör tas fram

Förbundet föreslår att Skolverket får i uppdrag att ta fram ett stödmaterial med konkreta exempel på hur planeringstid kan beräknas utifrån gruppstorlek, lärartäthet, barns stödbehov och undervisningens omfattning.

Förslag om att förtydliga rektorns ansvar för förskollärares och lärares undervisningsuppdrag (8.3)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget som innebär att det i samtliga läroplaner regleras att rektorn ansvarar för att förskollärare och lärare ska ges förutsättningar för att planera, genomföra och följa upp sin undervisning. Detta är en nödvändig justering för att kunna dimensionera ramfaktorer inom verksamheterna.

Bedömning om att undervisningsuppdraget förutsätter andra viktiga roller och kringfunktioner (8.4)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget om att huvudmännen behöver skapa förutsättningar för rektorer att kunna organisera förskole- och skolenheter utifrån en infrastruktur med nödvändiga kringfunktioner för administrativt, praktiskt och elevsocialt arbete.

Huvudmän och rektorer ska ges stöd i att skapa förutsättningar för undervisningsuppdraget (8.5)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget. Skolverket ska ta fram ett stödmaterial som kan ge stöd i arbetet med att planera och organisera förskollärares och lärares undervisningsuppdrag. Materialet ska även ge vägledning för hur man organiserar av viktiga kringfunktioner.

Bedömning om att förtydliga huvudmannens ansvar för att skapa förutsättningar för rektorn (8.6)

Sveriges Lärare välkomnar utredningens bedömning. Det bör övervägas att i skollagen förtydliga huvudmannens ansvar att ge rektorn förutsättningar för att leda och samordna det pedagogiska arbetet. Det bör också övervägas att förtydliga huvudmannens ansvar för att ge rektorn förutsättningar att fördela resurser och ansvarsområden inom ramen för sin enhets inre organisation med särskilt fokus på undervisningsuppdraget.

Uppföljning och utvärdering av utredningens förslag (9)

Sveriges Lärare tillstyrker förslaget. Utredningen föreslår att regleringarna av undervisningsuppdraget ska följas upp och utvärderas. Även regellättnaderna som utredningen föreslår bör

inkluderas i en sådan utvärdering. Skolverket bör vara den myndighet som får i uppdrag att ansvara för uppföljning och utvärdering av reformerna.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser (10)

Sveriges Lärare tillstyrker förslagen. Förordningen om omfattningen av tiden för lärares och förskollärares undervisningsuppdrag ska träda i kraft den 1 juli 2027. Ändringarna i diskrimineringslagen och skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2027. Ändringarna i läroplanerna för förskolan, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och vuxenutbildningen ska träda i kraft den 1 juli 2027. Under nedanstående rubrik förs ingående resonemang om reformernas implementering och förutsättningar.

Reformens förutsättningar och konsekvenser

Sveriges Lärare verkar för en ökad nationell regelstyrning av skolväsendet. Skolsystemet kräver en skarp regelstyrning av undervisningens ramfaktorer. Den snäva resultatstyrning som präglar vårt fragmentiserade skolsystem har nått vägs ände. Regleringar är avgörande både för undervisningens kvalitet och dess likvärdighet. Regleringar är också viktiga för att skapa en hållbar arbetsmiljö för Sveriges Lärares medlemmar och värna lärares kärnuppdrag. Skolväsendet behöver i mycket högre grad beakta ramfaktorer som undervisningstid, tid till för- och efterarbete, gruppstorlekar med mera. Ramfaktorerna måste, som påtalats återkommande i remissyttrandet, dimensioneras i förhållande till varandra. Sveriges Lärare kan inte nog understryka betydelsen av att man låter reglera både undervisningstiden och tiden för planering och uppföljning. Erfarenheterna från länder som inte låtit reglera dessa ramfaktorer i förhållande till varandra är illavarslande. Mot den bakgrunden är Sveriges Lärare mycket positiva till merparten av utredningens förslag.

För att reformer rörande statlig reglering av arbetstiden ska vara framgångsrika måste de först och främst ges en adekvat finansiering. I remissyttrandets bilaga finns fördjupade resonemang och beräkningar av kostnaderna för reformen. Våra beräkningar visar att utredningen underskattar reformens kostnader något. Staten behöver i sammanhanget gör vissa avvägningar av mer principiell karaktär som handlar om vilken ersättningsmodell som är mest tillämplig. Sveriges Lärare förordar en modell som differentierar ersättningen till huvudmännen. En huvudman som skapar en orimlig arbetsmängd för sina medarbetare ska inte belönas. Mer om detaljerna i en sådan modell finns att läsa i bilagan. Det bör även påpekas att de förslag som rör lättnader i lärares administration bedöms ha stor potential att frigöra tid som lärare kan använda för sin planering och uppföljning. Mängden tid som frigörs är naturligen svår att kvantifiera, eftersom vi idag saknar exakta data som visar mängden tid per enskild administrativ uppgift och vecka. Förslagen som presenteras kommer dock tillsammans i genomsnitt att frigöra ett antal timmar per vecka, enligt vår bedömning.

För det andra måste en reglering av undervisningstiden inklusive regleringen av planering och uppföljning följas av en skarp tillsynsmodell. En grundbult i ett sådant system är att det av lärares tjänstefördelningar tydligt framgår hur mycket undervisningstid och hur mycket planering och uppföljning som finns i en lärares tjänst per läsår. Detta är av stor betydelse för att Skolinspektionen lätt ska kunna genomföra en regelbunden och effektiv tillsyn. Förbundets bild är att det av tjänstefördelningar redan idag oftast framgår vilken mängd undervisningstid läraren har i sin tjänst. Tjänstefördelningarna behöver dock kompletteras med tydliga uppgifter om mängden tid till planering och uppföljning och relatera dessa faktorer till mängden undervisningstid, så att det går att utläsa en faktor (exempelvis minst 1:1 för lärare inom vissa stadier/skolformer).

Skolinspektionen bör därmed ges i uppdrag att ta fram en sådan standardiserad modell som med lätthet kan implementeras av samtliga huvudmän.

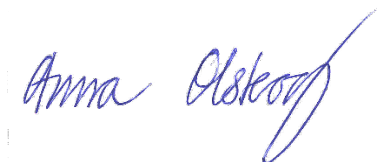
En standardiserad modell skulle även spela en högst väsentlig roll för Sveriges Lärares medlemmar och ombud lokalt. Den ger enskilda lärare och vårt förbund ett effektivt verktyg för att kontrollera att gällande lag och förordning efterlevs.

Nämnda modell kommer förutom att bidra till reformens implementering, ha potential att lägga grunden för insamling av värdefull data som kan användas i många andra sammanhang. Det skulle som exempel kunna handla om proaktivt arbetsmiljöarbete, effektstudier i samband med utvärderingen av andra skolreformer, skolans finansiering/resurstilldelning med mera.

Många av de nu aktuella reformförslagen visar att regeringen har ambitionen att ta ett starkare grepp över styrningen av skolan. Det är på många sätt bra. Återkommande resursbrist och marknadsskola behöver mötas med tydligare krav. Att lärare har tillräckligt med tid för att kunna hålla en hög kvalitet i sitt undervisningsuppdrag är helt centralt för skolans grundläggande funktion. Förutom att reglera detta område är det viktigt att se till helheten, annars riskerar problematiken flyttas runt i organisationen. För att en reglering av lärares arbetstid ska kunna fungera som avsett måste staten löpa linan ut och ställa tydliga krav på vilka funktioner som ska finnas i en skola och i vilken omfattning i förhållande till elevantalet. Staten behöver samtidigt ta ett finansiellt ansvar för att denna organisation är genomförbar i alla skolor.

Förutsatt att vad som framförts ovan och vad som nämns i bilagan är uppfyllt bedömer förbundet att reformen bör kunna träda kraft 1 juli 2027, precis som utredningen föreslår. Sveriges Lärare ser med tillförsikt fram emot reformens implementering.

Stockholm, 9 juni 2025
Sveriges Lärare

Anna Olskog
Förbundsordförande

Patrik Ribe
Utredare

Bilaga 1.

Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26)

Utredningen om *Tid för undervisningsuppdraget* (SOU 2025:26) föreslår att lärares undervisningstid och planeringstid ska regleras, som en del av att lärares samlade undervisningsuppdrag definieras i skollagen. Enligt utredningen behöver skolväsendets huvudmän ersättas enligt finansieringsprincipen. I följande bilaga beskriver Sveriges Lärare sin syn på vilka principer som bör styra dels beräkning av nivån på huvudmännens ersättning, dels vilka principer och praktiska metoder en fördelningsmodell bör baseras på.

Principiella utgångspunkter för Sveriges Lärare

Statens eventuella skyldighet att ersätta samtliga kostnader

Sveriges Lärare är inte övertygade om att staten rent principiellt är skyldig att ersätta skolväsendets huvudmän för samtliga kostnader som uppstår med anledning av utredningens förslag. Förbundets uppfattning baseras på det faktum att vid den tidpunkt staten överlämnade det huvudsakliga finansierings- och driftansvaret till kommunerna, och sedan delvis också de enskilda huvudmännen, så var systemet balanserat. Med detta avses att det rådde en viss balans mellan nivån på finansieringen (dåvarande statsbidrag), den undervisningstid eleverna skulle få och lärarnas undervisningsskyldighet. Den obalans som uppstått i systemet *efter* denna tidpunkt beror därför inte på staten utan i huvudsak kommunerna. Vid tidpunkten för kommunaliseringen av skolan överlämnade staten ett system med en viss ambitionsnivå avseende balansen mellan elevernas undervisningstid och hur mycket undervisningstid en lärarheltidstjänst motsvarade. Dagens ambitionsnivå är i dessa avseenden alltså nuvarande huvudmäns, inte nödvändigtvis statens.

Givet detta perspektiv är det också rimligt att resa frågan i vilken utsträckning staten ens bör ersätta huvudmännen för regleringen av undervisningstiden, i och med att den föreslagna regleringens högsta intervall ligger *över* nivåerna i den tidigare undervisningsskyldigheten?²

Olika huvudmän har olika ambitionsnivå – fördelningen måste differentieras

Sveriges Lärare kan via sina egna undersökningar av lärares undervisningstid konstatera att olika huvudmän hanterar lärares undervisningstid och planeringstid olika. I genomsnitt undervisar lärare på privat sektor mer än sina kollegor på kommunal sektor. Dessutom undervisar lärare på vinstdrivande fristående skolor mer än deras kollegor på fristående skolor som är icke-vinstdrivande. Detta innebär att staten i sin ersättning för utredningens förslag, enligt finansieringsprincipen, inte kan fördela resurserna med en rak fördelning. En sådan fördelning skulle gynna skolhuvudmän som idag har ett högt undervisningstuttag och det skulle dessutom skapa incitament för att chockhöja lärares undervisningstid *innan* fördelningen ska göras, så att staten får bära den huvudsakliga kostnaden för att sänka undervisningstiden igen. Detta är orimligt. Huvudmän med högt undervisningstuttag, som dessutom kanske tar ut stora ekonomiska

² Se SOU 2025:26 s. 405 för nivåer i den tidigare kollektivavtalade undervisningsskyldigheten.

vinster, får inte gynnas ekonomiskt av den kommande regleringen. Fördelningen av resurserna måste av dessa skäl differentieras mellan olika huvudmän.

Datatillgången skapar begränsningar för vilka fördelningsmodeller som kan tas fram

Sveriges Lärare har genomfört en lång rad beräkningar med utgångspunkt i utredningens konsekvensanalys. Det har förts en debatt gällande om utredningen räknat fel, vilket Sveriges Lärares beräkningar bekräftar att den delvis gjort. Dock har också flera andra – såväl i den mediala debatten som vissa remissinstanser – räknat fel. Förbundet finner det anmärkningsvärt att huvudmän och arbetsgivarorganisationer inte vinnlagt sig om att via egna system ta reda på hur mycket deras lärare *faktiskt* undervisar, för att sedan genomföra beräkningar utifrån riktiga uppgifter.

Ett grundproblem för alla beräkningar är att det saknas heltäckande, officiella och valida data gällande lärares faktiska undervisningstid respektive planeringstid. Utredningen utgår i sina beräkningar från TALIS 2018. Beräkningarna som görs blir, utöver att vissa misstag görs i beräkningarna, väldigt grova på grund av den grovt indelade statistik som används. Detta gör också att andra aktörer räknar fel.

Sveriges Lärare har tillgång till mer tillförlitliga uppgifter gällande lärares undervisningstid, som är representativa för riket i sin helhet. Detta gör att förbundet kan beräkna totalkostnaderna för reformen med mycket större precision. Dock kan dessa data inte brytas ut på skolnivå, de kan endast användas för att skatta totalen i riket samt för att analysera vissa skillnader mellan huvudmannagrupperna. Detta är ett problem även för staten; det sätter begränsningar för vilka fördelningsmodeller som kan skapas för att stödja kommunernas fördelning.

Slutsatser och förslag

Sveriges Lärares slutsatser

Givet ovanstående resonemang drar Sveriges Lärare följande slutsatser:

1. Staten har ingen skyldighet att täcka alla kostnader som uppstår för huvudmännen. Staten bör därför i stället beräkna en rimlig totalkostnad givet de principer staten anser bör vara vägledande för nivån på finansieringsskyldigheten.
2. Statens fördelning av resurserna måste viktas för att undvika dels en orättvis fördelning, dels att felaktiga incitament skapas.
3. Staten behöver ta fram en fördelningsmodell som går att bygga på idag *tillgängliga* data och som kan vägleda och stödja kommunerna i deras vidare fördelning av resurserna.

Beräkningar av totalkostnader

Sveriges Lärare har genomfört egna beräkningar utifrån utredningens konsekvensanalys baserade på våra egna data över lärares faktiska undervisningstid och planeringstid. Vi följer utredningens metodik avseende att skatta antal timmar som ”inte produceras” som en konsekvens av utredningens förslag, men delar i våra beräkningar in lärarna i deciler (grupper om 10 procent) i stället för kvartiler, för att uppnå större precision.

En stor skillnad mot utredningens beräkningar – och andra remissinstansers beräkningar – är att vi viktat ersättningen för olika undervisningstimmar som inte produceras. Detta gör vi för att undvika sidoeffekter av den typ som nämnts ovan (slutsats 2).³ Det är inte rimligt att staten ska ersätta den sista undervisningstimmen som överstiger de föreslagna spannen på samma nivå som den första. Vi har också uppdaterat löneläget för beräkningarna.

Givet detta finner vi att de totalkostnader staten bör åta sig fördelar sig enligt tabell 1. I den första kolumnen redovisas oviktade kostnader för 2024, i den andra den viktade kostnaden för 2024 och i den tredje den viktade kostnaden år 2034 (i 2024 års kostnadsnivå) givet elevkullarnas utveckling (se SOU 2024:94).

Tabell 1: Kostnader beräknade på undervisningstid

	2024, oviktad kostnad (tkr)	2024, viktad kostnad (tkr)	2034, viktad kostnad (tkr)	Utveckling %
Grundskola	3 542 300	1 900 743	1 678 822	-12%
Gymnasieskola	929 811	520 963	490 198	-6%
Totalt	4 472 112	2 421 707	2 169 019	-13%

Förslag till fördelningsmodell

Sveriges Lärare har också tagit fram ett förslag till fördelningsmodell, med ett exempel för grundskolan (se appendix B). En slutlig modell kan tas fram av Skolverket för att utgöra stöd till kommunernas fördelning till skolor och andra huvudmän.

Modellen bygger på följande utgångspunkter:

- I och med att utredningen föreslår att lärares undervisningsuppdrag ska regleras i skollagen, och att legitimerade lärare och förskollärare ansvarar för undervisningen, har modellen byggts på Skolverkets data över antal och andel legitimerade lärare per skolenhet.
- I och med att olika huvudmän gör olika prioriteringar och ansträngningar avseende dels att anställa legitimerade lärare, dels ge dem rimliga förutsättningar för undervisningen avseende både mängd undervisning per år och tid till för- och efterarbete, har fördelningen viktats. Skolor med mycket låg andel legitimerade lärare (eller mycket högt undervisningsuttag) får därmed inte lika stor ersättning som andra skolor.
- I och med att det finns strukturella skillnader i landet avseende huvudmäns *möjligheter* att rekrytera legitimerade lärare har modellen också tillfogats en geografisk vikt. Att ha

³ De första undervisningstimmarerna som överskrider utredningens föreslagna spann (t.ex. timmarna 650-655 för decil 5 i grundskola åk 1-6, se appendix A) finansieras fullt ut (100 procent) medan de överskridande timmarna för decil 9 endast motsvarar 40 procents finansiering. Dessa vikter är naturligtvis variabla och kan ändras efter olika bedömningar.

en rak fördelning skulle skapa en orättvisa för skolenheter i tex Jämtlands län där tillgången till legitimerade lärare är lägre än i stora delar av övriga landet. Viktningen sker efter genomsnittlig andel legitimerade lärare för skolformen på länsnivå (oavsett huvudman).

- I och med att skolväsendet ska vara likvärdigt och kompensatoriskt, samt att utredningen lämnar förslag på faktorer som ska påverka spannen för undervisningstiden, har fördelningen också viktats efter skolenheternas socioekonomiska sammansättning. För viktningen används likvärdighetsbidragets (kunskapsbidraget) socioekonomiska index. Skälet för detta är flera. Dels föreslår utredningen att en faktor som ska beaktas vid tjänsteplanering av undervisningstid är elevers stödbehov. Elevers stödbehov prognosticeras väl av detta socioekonomiska index. Dels föreslår utredningen att resurser ska tas från nämnt bidrag varför en viktning med samma index ger ett utfall som påminner om nuvarande fördelning av bidraget, vilket därför mildrar eventuella svängningar på huvudman- och skolnivå.

Appendix A

Kostnadsberäkning för grundskolan åk 1-6, modell 1

Decil	U-tid/år	Andel	Antal heltider	Diff (över 650)	Antal ej genomf. timmar	Vikt	Viktade timmar
0	472	11%	6423				
1	580	9%	5447				
2	615	10%	5935				
3	638	13%	7968				
4	647	2%	1382				
5	655	15%	9187	5	48 593	100 %	48 593
6	676	9%	5447	26	143 324	85 %	121 825
7	697	5%	3252	47	152 330	70 %	106 631
8	719	15%	8699	69	598 929	55 %	329 411
9	815	10%	5854	165	965 338	40 %	386 135
Totalt			59 595		1 908 513		992 595
				Heltider:	2 936		1 527
				Kostnad: (tkr)	1 927 079		1 002 251

Appendix B

Fördelningsmodellen skapades på följande sätt:

1. Data över antal och andel legitimerade lärare för samtliga grundskoleenheter hämtades från Skolverket.
2. Ett index skapades för viktningen efter andel legitimerade lärare per skolenhet. Metoden som används är densamma som SCB använde för att skapa det socioekonomiska indexet till likvärdighetsbidraget. Normeringen i indexet utgår från genomsnittet för andel legitimerade i samtliga skolor (71,5 %) och beräknas som $skola_x * ((1/0,715) * 100)$. Det innebär att skolor som har en högre andel legitimerade lärare än rikets genomsnitt får ett större resurstillskott än de som har en lägre andel.
3. Därefter har en genomsnittlig ersättning per heltidstjänst skapats genom att dividera det totala resurstillskottet med antal heltidstjänster i riket.
4. Detta oviktade resurstillskott har därefter beräknats per skola efter antal faktiska legitimerade heltidstjänster och sedan viktats efter (1) index över andel legitimerade lärare (se punkt 2 ovan), (2) en länsvikt för att väga upp strukturella skillnader i tillgång till legitimerade lärare samt (3) socioekonomiskt index per skola.